

Discurs del rector de la UPC, Enric Fossas

Acte d'inauguració oficial del curs acadèmic 2015-2016. 23 de setembre de 2015

Thank you, Professor Akiyama, for your lecture. I agree: a good teacher inspires and your lecture has been a good inspiration for us.

....

Thank you very much.

M'agradaria començar aquestes breus paraules fent una referència a la situació política que com a país condiciona l'escenari en el qual duem a terme la nostra activitat.

Com bé sabeu, la tradició universitària escolta opinions i les debat. Després, als òrgans de govern pren les decisions que li són pròpies. I en respecta els resultats. Això que ens imposablem a nosaltres mateixos, també ho podem exigir, i de fet ho hem d'exigir, als nostres polítics i governants: tant permetre la presa lliure de decisions com respectar els resultats i saber fer una gestió intel·ligent d'aquests resultats.

Aquesta situació política i la propera contesa electoral a Espanya podrien generar una aturada en el sistema universitari. Les diferències entre les polítiques del govern de l'Estat i el de la Generalitat de Catalunya en la carrera acadèmica contractual o funcional ja han generat prou contrastes. El bon funcionament de la universitat no es pot permetre alentiments de cap mena. Està en joc la formació dels nostres joves, els llocs de treball de moltes persones, el progrés del país i una xarxa de relacions internacionals forjada entre tots amb molt de temps i molt d'esforç.

A continuació, voldria fer esment a la intervenció del conseller Andreu Mas-Colell en la inauguració oficial del sistema universitari català, el dia 4 de setembre passat, a la Universitat Rovira i Virgili. En aquell acte, el conseller va concretar en el seu discurs onze punts en els quals repassava l'acció del seu govern. Es va referir a:

1. el sistema actual d'accés a la universitat;
2. una política de preus en funció de la renda;
3. una oferta docent flexible i internacional;
4. la posada en marxa del requeriment de terceres llengües per als nous graduats;
5. l'aprovació de la nova llei de l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya, com a agència pròpia d'acreditació;
6. la necessitat de mantenir l'opció contractual en la carrera acadèmica i el programa Serra Húnter;
7. la revisió de les estructures organitzatives de la universitat;
8. la creació del CSUC, el Consorci de Serveis Universitaris de Catalunya;
9. la intensificació del procés d'internacionalització dels estudiants de les universitats catalanes;
10. la posada en marxa del pla de Doctorats Industrials,
11. i el programa Indústria del Coneixement.

Comparteix algunes opinions del conseller i considero que han estat especialment positives iniciatives com la del programa de Doctorats Industrials o el d'Indústria del Coneixement, ambdues dirigides a impulsar la transferència de coneixement i a incrementar les relacions universitat-empresa.

Accepto amb matisacions la bondat de disposar d'un consorci de serveis que beneficia de manera diferent les universitats, per exemple, en funció de la seva mida.

Però discrepo del conseller sobretot en el punt relatiu als preus de les matrícules universitàries. La meua opinió, compartida amb altres rectors de les universitats públiques, és que els preus haurien de baixar considerablement. Entre altres motius per, estant en igualtat de condicions en termes acadèmics com hi estem, poder ser competitius amb països com França o Alemanya, també pel que fa a quant costa la nostra oferta acadèmica.

Tanmateix, una reducció de preus només és possible amb un increment del finançament públic de les universitats que, a la meua manera de veure, hauria de tornar, com a mínim, a nivells de 2010. Crec que el compliment del principi «que pagui més qui més guanyi o qui més tingui» s'hauria de dur a terme no a través dels preus de les matrícules, sinó mitjançant la correcta execució de l'IRPF, tant en la definició de les bases impositives com en la verificació del seu compliment i en la persecució real del frau fiscal.

I crec que si se segueix optant per una política de preus en funció de la renda, entengui's «beques Equitat», com a fórmula per garantir la igualtat d'oportunitats, el primer objectiu hauria de ser aconseguir la convocatòria d'un programa de beques salari per a aquelles persones que ho necessitin.

Tant com cal un increment del finançament públic de les universitats públiques, també cal una revisió del model de finançament de les universitats. En concret, pel que fa a la Universitat Politècnica de Catalunya, reclamem un nou model que tingui el compte el nostre compromís amb el territori —des de Manresa fins a Vilanova i la Geltrú—, la transferència de coneixement al teixit industrial i de serveis que fem i el nivell d'experimentalitat dels nostres estudis.

Les universitats catalanes, públiques i privades, formem part conjuntament amb el govern català del Consell Interuniversitari de Catalunya, una singularitat en el sistema universitari espanyol. Aquest fet, que comporta avantatges en la gestió de les nostres universitats com a sistema, busca i facilita arribar a acords en temes com ara la programació d'estudis, l'accés dels estudiants, els tipus de carrera acadèmica. En contrapartida, pot comportar una reducció important del grau d'autonomia de les universitats, reducció d'autonomia que s'ha vist intensificada per la dependència econòmica conseqüència de la reducció del finançament públic. En són exemples: el pla Serra Hunter i l'establiment a Catalunya d'una taxa de reposició addicional a la de l'Estat o la imposició mitjançant una llei d'acompanyament de pressupostos del requisit lingüístic B2 en tots els estudis de grau a partir del curs 2014-2015.

Creiem que és important no fer passes enrere i que ens toca mantenir-nos fermes en la defensa de l'autonomia universitària sense renunciar a actuar al mateix temps com a sistema.

Pel que fa a la política espanyola, una de les conseqüències més greus per a la universitat de les accions del govern de l'Estat en el context de la crisi va ser el fixar una taxa de reposició: d'un 10 % pel personal docent i investigador i un 0 % pel personal d'administració i serveis fins al 2014, d'un 50 % per a ambdós col·lectius per al 2015 i, finalment d'un 100 % per al 2016. Els rectors estem en contra de les limitacions de

qualsevol mena en les taxes de reposició. La universitat, com qualsevol altra entitat de dret públic o privat, ret comptes a partir dels seus pressupostos. El control que ja duu a terme la Generalitat de l'evolució del capítol 1 i l'aprovació i el seguiment dels nostres pressupostos pel Consell Social haurien de representar una rendició de comptes suficient.

No vull deixar passar l'oportunitat que em brinda la inauguració del curs acadèmic per desmentir alguns tòpics sobre la universitat. En concret, els que fan referència a la nostra capacitat de governar-nos, a la distància entre la universitat i l'empresa i a la posició relativa de les nostres universitats a Europa i al món.

- Són ben conegudes les crítiques al sistema de govern de les universitats públiques com un sistema ineficient en la presa de decisions. En resposta a aquest dogma, em plau recordar que al Claustre Universitari del desembre passat vàrem aprovar aquí mateix l'inici d'un procés de reestructuració de departaments en el qual estem plenament immersos.

És un procés que ha de servir-nos, per exemple, per fer més competitiva la UPC, per augmentar les nostres possibilitats d'èxit en convocatòries, com ara la María de Maeztu, que, enguany, ha obert la porta al reconeixement de l'excel·lència acadèmica a estructures internes de les universitats com són els departaments.

També hem aprovat la creació d'un nou centre a Terrassa, a partir de les dues escoles d'enginyeria existents, un procés força complex que es completarà durant el mandat d'aquest rector.

Seguim igualment amb la implementació de les unitats tècniques de gestió, que són, des del pragmatisme al qual porta la manca de recursos, una solució que implica un canvi important en les dinàmiques quotidianes. Des de l'equip de govern procurem fugir de postures dogmàtiques en aquests processos i, quan ha calgut, hem modificat les nostres posicions inicials.

Aquest curs hem d'enllestir també la posada en marxa de l'Escola d'Enginyeria de Barcelona Est, al Campus Diagonal Besòs. Ha estat i és un procés altament complex. El 30 de juny de 2016 s'integrarà definitivament l'EUETIB a la UPC i, amb l'Escola, tot el seu personal, tant el PDI com el PAS, els seus estudis i estudiants, tal com ens vam comprometre a fer. Ara, estem en procés d'enllestir un projecte acadèmic a través del qual hem de garantir el funcionament en les millors condicions possibles tant de l'escola del Besòs com de la resta dels centres docents de la Universitat.

- Pel que fa a la relació universitat-empresa, les universitats i els centres de recerca de la xarxa CERCA som responsables de més de dos terços de la transferència de tecnologia i de la innovació que es realitza a Catalunya.

Creiem que es fa evident la necessitat d'incloure la relació universitat-empresa i, per tant, la innovació i la transferència, en una conselleria d'universitats, recerca i innovació.

El 2014 la UPC ha facturat en total quasi 16 milions d'euros per uns 600 projectes de transferència de coneixement. En el mateix període ha generat 65 patents i ha creat 9 *spin-off*. Com a universitat tecnològica, disposem de diverses vies de col·laboració amb la indústria, que van des del desenvolupament de projectes específics fins a càtedres d'empresa de gran abast.

Enguany, la Conselleria d'Indústria ha creat EURECAT, que agrupa la majoria dels centres tecnològics ja existents a Catalunya. Creiem que pot ser una oportunitat per contribuir a canalitzar la transferència de

coneixement que majoritàriament es genera a les universitats i els centres de recerca, un projecte en el qual estem disposats a col·laborar sempre que sigui en condicions prou satisfactòries per a la UPC, si bé val la pena afegir que, en paral·lel, estem en disposició de desenvolupar eines pròpies per incrementar i millorar la transferència que ja duem a terme.

- Finalment, pel que fa a la posició relativa de les nostres universitats, permeteu-me esmentar el lloc que ocupa la UPC en algun rànquing rellevant. En l'edició del QS World University Rankings by Subject 2015, la UPC se situa en el lloc 22 entre les millors universitats del món i en el setè en l'àmbit europeu en Arquitectura i Entorn Construït. També es classifica en el lloc 35 en Enginyeria Civil i Estructural a escala mundial, i en la desena posició en l'àmbit europeu dins d'aquesta disciplina.

En aquest rànquing, la UPC figura també en l'àmbit mundial entre les 100 primeres institucions en les àrees de Ciències de la Computació i Sistemes d'Informació (Informàtica); Enginyeria de Telecomunicacions, Elèctrica i Electrònica, i Estadística i Investigació Operativa, disciplines totes en les quals la UPC lidera la classificació estatal.

Si ens fixem només en les universitats tecnològiques, la UPC ocupa el lloc 64 a escala mundial en el rànquing QS d'enginyeria de 2014 i el lloc 16 si ens circumscriuim a Europa. Aquí és procedent recordar que el pressupost de la UPC entre aquestes universitats és, de llarg, dels més reduïts, així com ho és l'aportació del finançament públic.

Per esmentar també alguna cosa dels rànquings globals, la UPC està entre les 300 primeres universitats del món, en el QS global de 2015, tot i què aquests rànquings genèrics no mostren bé el prestigi de les universitats especialitzades. El nostre és el mateix cas d'universitats politècniques tan prestigioses com la Georgia Tech, la KTH, el Politecnico di Torino i el de Milano, d'Eindhoven, de Delft, el Technion, la Chalmers, que avancen considerablement en la classificació de l'àmbit d'enginyeria i tecnologia, respecte de la classificació en el rànquing global.

Finalment, no voldria acabar sense manifestar el compromís de la UPC envers una universitat que ha de facilitar i promoure el conreu de la recerca, una universitat que ha de disposar d'un govern participat, participatiu i transparent.

El compromís envers una universitat que serveix a àmplies capes de la població proporcionant una oferta acadèmica útil i de qualitat amb elevats índexs d'inserció laboral, i que, igualment, és capaç de reconèixer i fomentar l'excel·lència.

Estem convençuts que aquest és un model públic perfectament portable a la pràctica, però que requereix un alt nivell de compromís de tothom, persones i institucions perquè sigui possible.

| Queda inaugurat el curs 2015-2016.